

Informatienota

Datum collegevergadering	:	5 maart 2024
Registratienummer	:	GZDGWB1359367/1359672
Informatienummer	:	IN027
Portefeuillehouder	:	Govert van Bezooijen
Bijlage(n)	:	1359369 Concept projectplan Financieel Fit West Betuwe, 1359676 Ledenbrief VNG
Onderwerp	:	Ontwikkeling lange termijn financiën en plan van aanpak

Onderwerp

Ontwikkeling lange termijn financiën en plan van aanpak

Kennisnemen van

De ontwikkeling van het financieel meerjarenperspectief en de algemene reserve van de gemeente, het begrotingsadvies 2025-2028 van de VNG en het concept plan van aanpak voor een Financieel fit West Betuwe.

Inleiding

De financiële positie van de gemeente staat onder druk. Net als de andere gemeenten heeft ook de gemeente West Betuwe te maken met de zogenaamde ravijnjaren waarin grote financiële tekorten ontstaan. In deze informatienota informeren wij u over de actuele financiële positie van de gemeente en het concept plan van aanpak om uiterlijk bij de begroting 2026 te komen tot een sluitende meerjarenbegroting. Op 1 maart bracht de VNG een ledenbrief uit met daarin een begrotingsadvies voor de meerjarenbegroting 2025-2028. In deze nota informeren wij u over de hoofdlijnen van dit advies. In de informatieavond van 7 maart krijgt u een uitgebreide toelichting op de financiële positie en het plan van aanpak en kunt u aangeven op welke wijze u betrokken wilt worden bij de uitvoering.

Aanleiding

De gemeente West Betuwe wordt geconfronteerd met een financieel ravijn vanaf 2026, maar ook de jaren 2024 en 2025 lijken richting een flink nadelig saldo te ontwikkelen na recente ontwikkelingen in het sociaal domein. Het coalitieakkoord 2022-2026 bevat ambities die ook nog grote financiële gevolgen kunnen hebben. De vraag is hoe West Betuwe haar ambities kan realiseren en tegelijkertijd financieel fit blijft.

Financiële positie

Wanneer alle wensen en ambities worden doorgevoerd, ontwikkelt het financieel perspectief zich als volgt:

Omschrijving/bedragen *1.000 euro	2024	2025	2026	2027	2028
Begroting bij aanvang 2024	-863	-3	-2.423	-3.250	-3.976
Wensen	-75	-191	-191	-191	-191
Grote ambities		-75	-1.626	-1.626	-1.626
Bedrijfsvoering	-100	-100	-100	-100	-100
Beheerplannen	-400	-400			
Saldo ultimo	-1.438	-769	-4.340	-5.167	-5.893
Nieuwe risico's	-2.800	?	?	?	?

Op dit moment worden diverse bestuurlijke ambities programmatisch uitgewerkt (wonen, wonen en zorg, energie- en warmtetransitie, ondernijning), deze zullen leiden tot wensen voor nieuw beleid. Zover bekend, nemen we die al op in een overzicht over de ontwikkeling van het meerjarenperspectief respectievelijk overzicht ontwikkeling algemene reserve. Verder is de spreidingswet inmiddels van kracht en kunnen politieke keuzes daarin effect hebben op de gemeentelijke begroting. Het verdient aanbeveling om het financiële perspectief integraal te benaderen voordat onomkeerbare keuzes gemaakt worden. Afstemming binnen en buiten de organisatie (GR-en) is nodig.

In dit scenario is de algemene reserve vanaf 2027 niet meer toereikend om de overige financiële risico's op te vangen en wordt deze vanaf 2027 zelfs negatief.

Er zijn kansen als het Rijk meer geld beschikbaar stelt aan de gemeenten, maar over de omvang van deze kansen is nog niets te zeggen.

Tegelijkertijd houden we bij de jaarrekening al jaren veel (incidenteel) geld over, waarmee het beeld kan ontstaan dat het allemaal wel meevalt met de financiële problemen. En de vraag hoe reëel onze ramingen zijn. Een ander perspectief is de krapte op de arbeidsmarkt, die vooral effect kan hebben op het nieuwe beleid, waarmee de vraag is of de nieuwe ambities gerealiseerd kunnen worden, wanneer we er geld voor beschikbaar stellen.

Het is belangrijk om nu actie te ondernemen en maatregelen achter de hand te hebben om de begroting op termijn (vanaf 2026) sluitend te krijgen en ook op korte termijn het negatieve resultaat te beperken.

Landelijk beeld

Het financiële probleem van West Betuwe staat niet op zichzelf, veel gemeenten ervaren tekorten als gevolg van een gewijzigde bekostigingssystematiek door het Rijk en te weinig middelen om de taken op met name de Jeugdzorg en Wmo te kunnen uitvoeren.

Het wettelijk kader is dat gemeenten een structureel sluitende begroting moeten hebben. Dat betekent dat minimaal het eerste en het laatste jaar van de meerjarenbegroting sluitend moeten zijn. Op dit moment wordt tijdelijk een niet sluitende meerjarenbegroting door de Provincie en BZK toegestaan. En is het mogelijk om incidentele dekkingsmiddelen in te zetten. Maar deze middelen zijn eindig en we kunnen niet afwachten tot de reserves leeg zijn en het Rijk niet over de brug komt, want dat zal uiteindelijk leiden tot een onder toezichtstelling door de Provincie. In totaal namen 302 gemeenteraden, waaronder de raad van West Betuwe, onlangs een motie 'Zonder geld geen gemeenten' aan.

Begrotingsadvies 2025-2028 VNG

Op 1 maart bracht de VNG een ledenbrief uit met daarin een het eerste begrotingsadvies voor de begroting 2025-2028. Vanwege de onzekerheid over de ontwikkelingen op de korte termijn, heeft de VNG ervoor gekozen om een advies te geven in 2 delen. Dit eerste advies roept op eventuele ombuigingen nog niet in gang te zetten, maar wel zo goed mogelijk in kaart te brengen en geeft daarvoor de nodige tips en achtergrondinformatie. We hopen dat de informatie in deze brief behulpzaam is in het gesprek over de ombuigingen tussen raad en college.

Het tweede deel van het advies voor de meerjarenbegroting 2025-2028 volgt kort na de meicirculaire, tenzij er eerder een nieuw kabinet aantreedt.

Samenvatting van het advies:

- Stel een reële begroting op. Dat zal leiden tot een tekort vanaf 2026, waardoor ombuigingen noodzakelijk zullen zijn.

- Bereid ombuigingen voor waartoe in uw gemeente besloten zal worden indien de korting van € 3 miljard vanaf 2026 niet wordt teruggedraaid of verzacht. Breng deze zo goed mogelijk in kaart, maar zet ze nog niet in gang.
- Presenteer deze gevolgen financieel én inhoudelijk zo scherp mogelijk.
- Betrek daarbij het advies van de Taskforce Taken en Middelen, die aangeven vooral te focussen op taken in medebewind. We realiseren ons dat dit voor elke gemeente een eigen afweging vraagt, die tot andere keuzes kan leiden.
- Beschrijf in ieder geval de 5 meest significante ombuigingsmaatregelen, hun consequenties en het taakveld dat daarmee geraakt wordt.

Aanpak sluitende meerjarenbegroting

Binnen het project zoeken we naar oplossingen om de meerjarenbegroting sluitend te krijgen en de algemene reserve op peil te houden. De zoekrichtingen gaan over verlagen of voorkómen van uitgaven, verhogen van inkomsten, inzet van subsidies en vrijval van reserves en incidentele budgetten. Ook bereiden we samen met de raad een afwegingskader voor voor het maken van de keuzes. De definitieve keuzes worden door de raad gemaakt.

Op dit niveau vinden de landelijke coalitieonderhandelingen plaats. De uitkomst is nog onzeker, dat geldt ook voor de mate waarin en op welke termijn het Rijk de gemeenten tegemoet gaat komen in het financieel ravijn. Daarom omvat dit project zowel de begroting 2025 als de begroting 2026 en sluiten we aan op het advies van de VNG.

Kernboodschap

De financiële positie van de gemeente staat onder druk en het is niet zeker dat het Rijk voldoende middelen beschikbaar gaat stellen. Daarom gaan we nu aan de slag met een plan van aanpak voor een Financieel Fit West Betuwe.

Consequenties

De consequenties volgen uit de keuzes die bij de begroting(en) gemaakt worden. Wij brengen de consequenties van de verschillende maatregelen zo goed mogelijk in beeld.

Financiën

Voor het uitvoeren van het plan van aanpak zijn extra middelen nodig. Deze nemen wij op in de eerste bestuursrapportage.

Communicatie

De maatregelen om te komen tot een Financieel Fit West Betuwe kunnen impact hebben op de inwoners, bedrijven en instellingen in West Betuwe en op de ambtelijke organisatie. Daarom is het belangrijk om goed te blijven communiceren. En na te denken over de wijze van participatie in het proces. Dat wordt nog nader uitgewerkt.

Vervolg

Wij informeren de gemeenteraad regelmatig over de voortgang van het project. Het opstellen van het afwegingskader doen wij samen met u. Besluitvorming over het afwegingskader bij de perspectiefnota en over de maatregelen bij het vaststellen van de begroting(en) 2025 en 2026.

